

per raons completament plausibles: laborals. Mentrestant, alguns col·lectius d'UPV han posat en marxa una campanya per aconseguir que als ajuntaments entre en vigor la tan discutida i tan obviada Llei d'ús: rebuts, comunicats, citacions, tot això pot ser exigint, ja, en català.

D'altra banda, dijous dia 11 tenia lloc un Claustre de la Universitat de València amb una ordre del dia conflictiva: entre altres punts, calia aprovar una proposta sobre la normalització de l'ús del català a la Universitat que extractem en requadre. Convergència Progresista en presentava una altra, de redactat confús i ortografia improcedent, on es parlava «del fracàs de la política de normalització lingüística aplicada per l'equip rectoral actual», no sols per la sentència «sino (sic) també, pel rebutjament (resic) que està produint»..., «que ens està duguent (jai!) a la degradació de la convivència a la nostra Universitat». Aquesta proposta va ser retirada a la fi del debat. Se'n sentiren, però, de més grosses. La proposta del Bloc va ser presentada per Josep Martínez Bisbal, molt ponderadament. Josep M. Bernabé, per Convergència Progresista, proclamà la ineficàcia dels intents normalitzadors rectorals. Algú digué que perquè corrien massa. I el senyor Gürant Rollnert recordà que la sentència és ja plenament aplicable i pràcticament amenaça de dur als tribunals tot aquell que gosàs criticar-la. A la fi, la votació posà les coses al seu lloc i la proposta del Bloc va ser aprovada per 162 vots a favor, seixanta-tres en contra i vint-i-quatre abstencions. El claustre havia durat sis hores i mitja.

El màxim òrgan representatiu de la Universitat Valenciana s'alineava, doncs, d'una manera clara i decidida

amb els esforços reivindicatius i normalitzadors que els sectors més conscients de la societat valenciana estan duent a cap.

Hi ha les raons, hi ha l'avinentesa,

ara només falta fer sentir la voluntat dels valencians als carrers de València. Les conseqüències d'un èxit innegable sempre difícils de mesurar; ben bé podria ser que ara fossen decisives. □

EL CRITERI DE LA SOCIOLINGÜÍSTICA

La llei d'ús, avaluada

Ara fa tres anys d'una llei que molts consideren massa minsa i que uns altres observen amb preocupació i rebuig. Tres anys després, ¿en quantes coses ha canviat lingüísticament la societat valenciana?

E. Sòria

La Llei d'Ús i Ensenyament del valencià ha complit tres anys. Ha acabat, doncs, el seu període transitori i ara entrem en el de plena efectivitat. ¿Era vàlida aquesta llei i ha estat posada en vigor amb tots els ets i els uts? Són dues preguntes que, al cap de tres anys, es poden contestar amb una certa perspectiva.

Del plausiblement voluminós dossier que repartí a la premsa la Conselleria de Cultura es desprèn que, pel que fa a l'assignaturització del valencià, els terminis s'han complit, i poca cosa més, però. El conseller Cebrià Ciscar declarà a una roda de premsa que la normalització que la llei d'ús possibilita ha de ser el fruit d'una decidida voluntat ciutadana, social. Ara bé, la societat pateix inèrcies pesades de trencar, i caldria saber si les institucions en conjunt han estimulat de desbordar-les o si, per contra, són elles també un altre factor inert, un altre fre fàctic a la normalització. ¿Simple despenalització o veritable voluntat normalitzadora? Són també preguntes pertinents amb la llei en la mà, al cap de tres anys.

EL TEMPS ha trobat convenient que opinassen els que en saben. El grapat altament expert de sociolingüistes amb què comptem. No n'hem pogut localitzar alguns, i no dels menors, però els que en parlen, ara, ho fan des d'una llarga experiència.

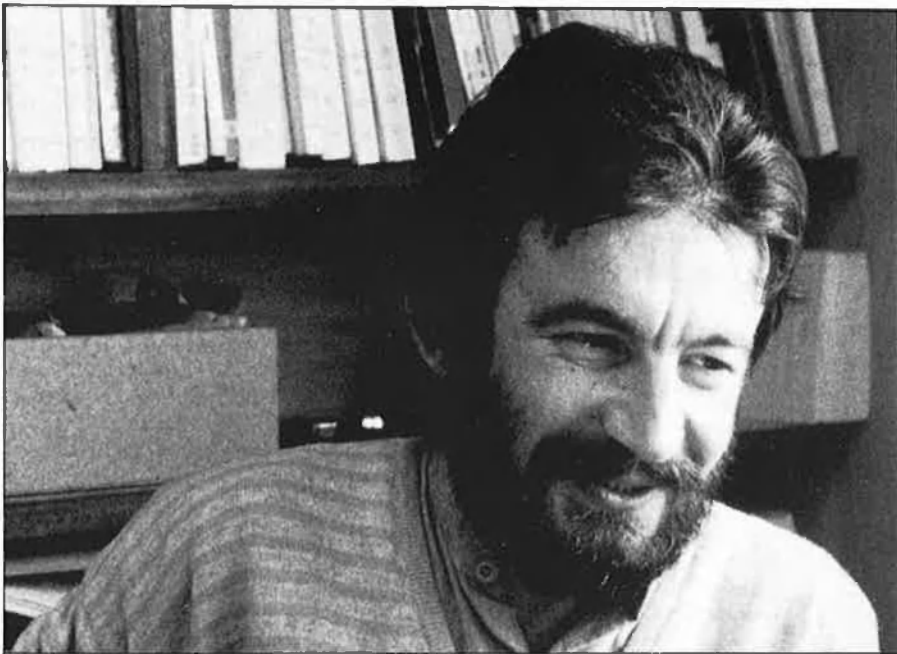
Hem fet només dues preguntes, la primera sobre la validesa, en principi, del text de la llei d'ús com a marc legal de la normalització. La segona sobre l'efectivitat de l'aplicació de la llei al cap dels tres anys reglamentaris.

Vicent Pitarch

«Sense esforços se'n pot fer, de la llei, una lectura en termes com aquests: Si més no, per la nostra condició idiomàtica, els valencians constituïm un col·lectiu mig pervers, mig pansit. En conseqüència, la llei fluctua entre els desigs de «despenalitzar-nos» l'ús lingüístic en alguns àmbits i els desigs de «protegir-nos» com a relíquia cultural. En recompensa per no haver caigut en vel·leitats de «normalitzar», aquesta llei pot exhibir el mèrit sinistre de ser l'única que s'escapolí dels anatemes del Tribunal Constitucional.

Una llei contra l'evasió fiscal, po-

Vicent Pitarch: «la recessió del català, més evident ara».

sem per cas, el sentit comú l'avaluaria d'inepta en el supòsit que la tal evasió augmentàs malgrat la llei. Doncs bé, tenim l'evidència que la recessió del català és ací més alarmant ara que no pas tres anys arrere, quan es promulgà la «Llei d'Alacant». Per desgràcia, la realitat no s'invalida ni pel procés d'assignaturització de l'idioma ni per la retòrica institucional, força procliu, cosa normal, a expressar-se en espanyol».

Toni Mollà

«No sóc d'aquells que s'emocionen amb la promulgació de la LUEV. I això per dos motius fonamentals. D'una banda, es tracta d'una normativa «despenalitzadora» del valencià —això sí— però es tracta d'un text de «rang inferior» i, per tant, supeditat a allò que estableix el text superior: la

Constitució espanyola, model diafaníssim de «lleis de normalització» del castellà a tot el territori de l'estat. Una llei, per tant, la LUEV, sempre hipotecada. De l'altra banda, encara que hi volguéssim trobar elements teòrics positius, no hi contempla més que els àmbits tradicionals de la planificació lingüística institucional: l'ensenyament, els mitjans de comunicació i l'administració. No diu res, per exemple, del món comercial, del món laboral, etc, àmbits transcendents en una societat moderna. A més —cal no oblidar-ho— l'articulat de la LUEV és una rebaixa de les rebaixes, ja que no és una altra cosa que una adaptació de les lleis lingüístiques de Catalunya i l'Euskadi autònom, que són, alhora, adaptacions de la Carta de la llengua francesa del Quebec.

Pel que fa a l'aplicació, només podem parlar d'aquells àmbits que hi es-

menta. S'ha «assignaturitzat» el català. D'acord. Però això no és cap mèrit. El gaèlic irlandès s'ensenyava en totes les escoles de l'Eire fa més de 50 anys i només el parla el 4 per cent de la població —circumscribida a la zona pobra: el Gaeltacht. I no cal dir-ho: també s'ensenyava el llatí i és un idioma «mort». D'altra banda, en els pocs casos en què es fa ensenyament «en valencià», ha estat a iniciativa de pares i mestres, cosa completament il·lògica en una societat civilitzada. Aquesta responsabilitat és de l'administració. Els mestres són això mateix: mestres, no kamikazes. En els mitjans de comunicació, no s'ha fet absolutament res; ni tan sols en aquells que depenen del govern valencià, on només s'utilitza la llengua en les capçaleres, exemple d'ús diguem-ne «heràldic» i decadent. I en l'administració, els cursets dits de «reciclatge» serveixen de ben poc. Sobretot, perquè l'ús d'una llengua en l'administració depèn, al cent per cent, de la voluntat política. I aquesta sembla que era verda i se la menjà un burro.

Vull afegir una dada: segons les dades que conec, cada any el català perd al País Valencià un 1 per cent de parlants; és a dir, uns 37.000. La normalització només començarà quan això s'ature i s'inverteixca el procés de pèrdua quantitativa, com també el canvi de l'ús qualitatiu, és a dir el canvi de les normes d'ús restrictiu que el regulen. Cal un canvi de legislació; però, sobretot, cal una decisió política i una voluntat cívica».

Rafael Alemany

«Des del punt de vista simbòlic, si més no, aquesta llei té la importància innegable de ser el primer instrument jurídic-legal de rang superior de què disposem els valencians en la nostra

València!

ESTACIÓ 20 de desembre - 6 vesprada

Plaça de Sant Agustí

història per a desplegar el procés de recuperació de llengua pròpia. Pel que fa als seus continguts concrets, opine que en general es justifica en tot allò referit a la incorporació del català a l'ensenyament com a assignatura. En canvi, resulta força precària la regulació que en fa de l'ús, quan és justament la utilització real d'una llen-

encerts o dels seus punts més febles, pot ser útil per a la recuperació del nostre idioma, si tots, poders públics i societat, volem i sabem rendibilitzar-la al màxim, mentre que, contràriament, pot esdevenir pur paper mullat si aquesta circumstància no s'hi dona.

Al meu parer, és a l'àmbit de l'ensenyament de la llengua, seguit a dis-

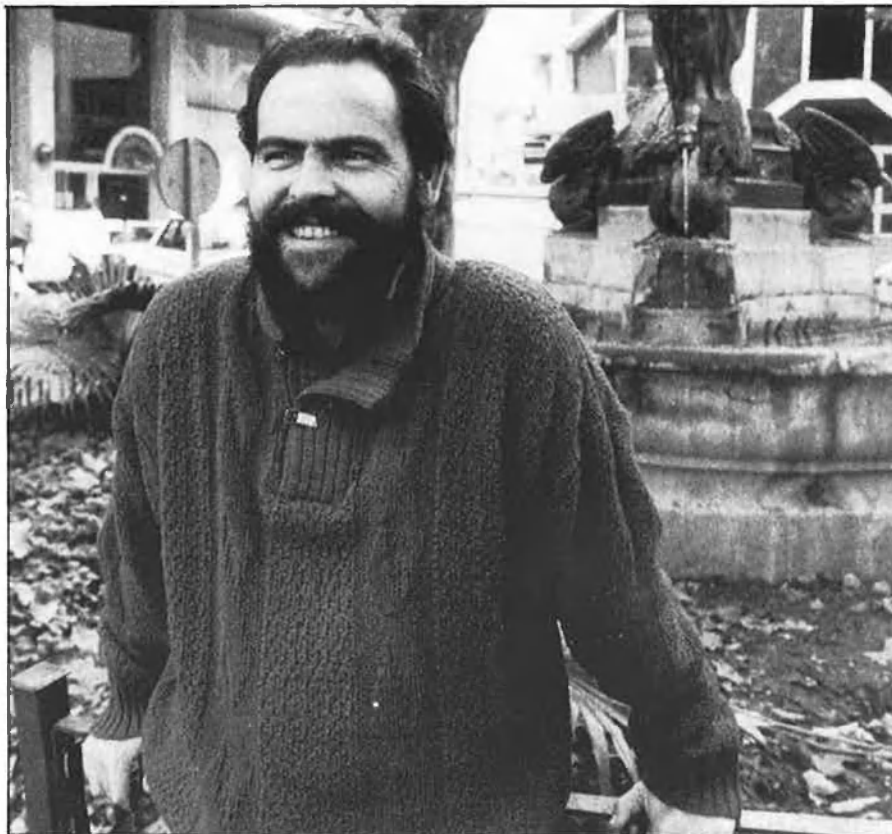
nents d'aquestes; infringint així per omissió el mandat de la disposició transitòria primera de la llei d'ús. D'altra banda, pràcticament no s'ha fet res per la incorporació de la llengua pròpia als mitjans de comunicació, tot i ser aquesta una de les eines més segures per frenar el procés de substitució lingüística».

Rafael Lluís Ninyoles

«És inútil valorar qualsevol de les lleis de normalització sense referir-les al model de política lingüística de l'estat. Aquest és un model peculiar, si es compara amb el d'altres països multilingües. La barreja entre els principis de territorialitat i personalitat dels drets lingüístics ha arribat a consagrar no pas un estat multilingüe —amb plena igualtat lingüística— sinó un estat «lingüísticament unitari» amb «minories lingüístiques» territorials. Fins i tot a aquests territoris la llengua de l'estat és «més igual» que les llengües territorials. La Llei d'Ús —com la resta de les lleis de normalització— manté el tractament més tradicional, és a dir, prioritza les actuacions en els àmbits «d'ús oficial»: l'ensenyament i l'administració pública i els mitjans de comunicació. Els serveis privats, l'àmbit de les relacions de treball, i d'intercanvis econòmics, etc., no hi són considerats. D'altres lleis ens farien veure la importància d'aquesta regulació. Alguns problemes en semblen, però, ben resolts, com ara el de les demarcacions lingüístiques.

Pel que fa al segon punt, la Llei d'Ús ha emmarcat algunes actuacions de govern de gran transcendència, sobretot en matèria d'ensenyament, dins l'àmbit escolar i, secundàriament, dins l'administració. Per contra, l'absència a la televisió i d'altres mitjans de comunicació han estat un obstacle evident.

Podem valorar el grau d'aplicació d'una llei de normalització o el nivell de consecució del procés de normalització. Aquest és un procés de volum històric, i no s'acomplirà si la mateixa societat civil perd el seu protagonisme. Hi ha, és clar, normes que semblen fetes per a no complir-se. La consciència o la pràctica social no les admet. D'altres lleis s'han d'acomplir: pagar impostos. Si és cert que les lleis de normalització haurien de tenir una sanció més estricta —com la *Charte de la Langue Française*, de Quebec—, també és cert que la seua vigència depèn en molt dels ressorts de la pròpia cultura cívica, en funció de la qual tenen sentit». □

Antoni Mollà: «Cal un canvi de legislació».

gua —en la vida oficial, en la vida ordinària, en els mitjans de comunicació— allò que en legitima l'ensenyament i allò que cal per frenar el fatal procés de substitució lingüística en què ens trobem immersos.

Parle d'insuficiència en la regulació legal de l'ús perquè en aquest sentit el que fa la llei és més despenalitzar-lo que promoure'l eficientment com hauria estat desitjable en una vertadera llei d'ús de normalització lingüística. Tanmateix, no crec que ni aquesta ni qualsevol altra llei siguin per elles mateixes excessivament rellevants per aconseguir els objectius respectius, perquè aquells depenen d'altres factors exògens com ara els desplegaments reglamentaris que se'n puguin fer i la voluntat política del poder executiu que les ha d'aplicar, les interpretacions que en faça el poder judicial i, al capdavall, el grau d'acceptació en què siguin assumides pel cos social a què van destinades. És per això que pense que la llei, més enllà dels seus

tància pel de l'ensenyament en la llengua —amb totes les limitacions i els entrebancs que vulguen— on més s'han desplegat les previsions de la llei. Per contra, crec que les iniciatives, els comportaments i, en definitiva, els resultats han estat molt més magres en tot el que afecta a l'ús social i oficial. Ben cert que aconseguir la utilització del català com a vehicle normal de comunicació de la societat civil —comerços, empreses, etc.— potser serà l'últim graó del procés normalitzador, però el que ja no resulta gens ni mica justificable és l'escàs exemple prestigiador que han donat les nostres autoritats autonòmiques —les de l'executiu, les del legislatiu i les del judicial— en els seus comportaments lingüístics públics com també l'evident timidesa amb què han actuat a l'hora d'estendre l'ús oficial de la llengua en l'administració de la Generalitat valenciana, en les administracions locals i en les entitats institucionals i els serveis públics depe-